

БАЯН-ӨЛГИЙ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан,
төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

Аудитын код: БӨА-2024/01/НА-СТА-ТТЗ

Цахим хуудас: www.audit.mn
Өлгий хот
2024 он

Баян-Өлгий аймаг дахь Төрийн аудитын газрын дарга,
тэргүүлэх аудитор: Ж.Айгүл
Утас: 70422954 Цахим хаяг: aigulj@audit.gov.mn
Аудитын менежер: Х.Женисбек
Утас: 70422930 Цахим хаяг: jenisbekh@audit.gov.mn
Ахлах аудитор: Д.Назгүл
Утас: 99427301 Цахим хаяг: Nazgul.D@audit.gov.mn

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу.

АГУУЛГА

1.ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ДҮГНЭЛТ	3
2.АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ	5
3. САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА	15
3.5.2 Авлага.....	17
3.5.3 Урьдчилгаа	17
3.5.4 Бараа материал.....	18
3.5.5 Бусад эргэлтийн хөрөнгө:.....	18
3.5.6 Үндсэн хөрөнгө.....	18
3.5.7 Өр төлбөр.....	19
3.5.10 Засгийн газрын хувь оролцоо	19
4. АУДИТЫН ТАЙЛАН	23
4.1 Ерөнхий зүйл	23
4.2 Материаллаг байдал.....	23
4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт	23
4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал	23
4.4.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт	24
4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт.....	24
4.5.1 Завсрын аудитын талаар.....	24
4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал.....	24
5. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ	25
1. Төлбөрийн акт.....	25
5.2 Албан шаардлага.....	25
6. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ.....	26

Товчилсон үгийн жагсаалт

УСНББОУС	Улсын Секторын Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандарт
АДБОУС	Аудитын Дээд Байгууллагын Олон Улсын Стандарт
АОУС	Аудитын Олон Улсын стандарт
УАГ	Үндэсний аудитын газар
ЗДТГ	Засаг даргын тамгын газар
ТТЗ	Төсвийн төвлөрүүлэн захирагч

1.ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ДҮГНЭЛТ

БАЯН-ӨЛГИЙ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

83129 Өлгий, Баян-Өлгий аймаг,
Утас/Факс: (976) 7042-2954
E-mail: bayanulgii@audit.gov.mn

АЛТАЙ СУМЫН ЗАСАГ ДАРГА
А.АСЕТ ТАНАА

2024.03.20 № 345
танай _____ -ны № _____ -т

Өөрчлөлтгүй дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.2-д заасны дагуу Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн нэгтгэсэн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартад нийцүүлэн бүх материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, аудит хийгдэх байгууллагаас хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой аудитын нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Асуудлыг онцолсон хэсэг

Сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлантай холбоотой онцлох асуудал гараагүй.

Аудитын гол асуудал

Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд анхаарал татах асуудал байхгүй байна.

Бусад асуудлын хэсэг

Аудит, аудиторын хариуцлага, аудитын тайлангийн тухай хэрэглэгчдэд хамаатай бөгөөд санхүүгийн тайланд толилуулаагүй, тодруулаагүй асуудал байхгүй.

00400410

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн захирагч санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт нь дээд түвшнийх боловч үнэмлэхүй түвшний баталгаажуулалт биш бөгөөд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүх материаллаг буруу илэрхийлэл бүрийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гарах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ж.АЙГҮЛ

2.АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ

2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн байдлын тайлан

/мянган төгрөгөөр/

Дансны код	Балансын үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
1	ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН	<u>362,120.60</u>	<u>424,555.73</u>
31	МӨНГӨН ХӨРӨНГӨ	167,596.19	111,777.09
312	Банкинд байгаа бэлэн мөнгө	167,596.19	111,777.09
3121	Төгрөг	167,596.19	111,777.09
31211	Төрийн сангийн харилцах	167,476.19	111,777.09
31215	Нэмэлт санхүүжилтийн харилцах	120.00	-
33	АВЛАГА	167,768.34	205,502.05
33100	Ажиллагчидтай холбогдсон авлага	-	981.75
33200	Төлбөртэй үйлчилгээний авлага	-	101.95
336	Зээлийн авлага	167,768.34	204,418.34
3361	Дотоод эх үүсвэрээс олгосон зээлийн авлага	167,768.34	204,418.34
33612	Хувь хүмүүст олгосон зээл	167,768.34	204,418.34
35	БАРАА МАТЕРИАЛ	26,756.06	107,276.60
351	Түүхий эд материал	14,271.40	7,542.94
35130	Эм боох материал	14,271.40	7,542.94
354	Хангамжийн материал	12,484.67	99,733.67
35420	Аж ахуйн материал	10,528.33	10,877.33
35470	Бусад хангамжийн материал	1,956.34	88,856.34
2	ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН	<u>1,230,310.24</u>	<u>3,827,500.36</u>
39	ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ	1,230,310.24	3,827,500.36
392	Биет хөрөнгө	1,223,418.24	3,819,232.56
39201	Барилга, байгууламж, орон сууц	1,172,082.00	1,279,892.26
39202	Хуримтлагдсан элэгдэл	(317,328.16)	(405,604.61)
39203	Авто-тээврийн хэрэгсэл	209,290.00	247,695.00
39204	Хуримтлагдсан элэгдэл	(181,351.67)	(151,162.75)
39205	Машин тоног төхөөрөмж (компьютер)	352,887.98	441,972.07
39206	Хуримтлагдсан элэгдэл	(202,727.07)	(233,613.02)
39207	Тавилга, аж ахуйн эд хогшил	42,968.82	43,388.82
39208	Хуримтлагдсан элэгдэл	(18,848.10)	(22,328.08)
39209	Зам, гүүрийн байгууламж	267,703.14	2,774,919.43
39210	Хуримтлагдсан элэгдэл	(162,793.81)	(194,393.49)
39214	Бусад үндсэн хөрөнгө	131,664.35	131,664.35
39215	Хуримтлагдсан элэгдэл	(70,550.15)	(93,618.32)
39217	Ном	420.90	420.90
393	Биет бус хөрөнгө	6,892.00	8,267.80
39301	Програм хангамж	1,860.95	3,284.19
39302	Хуримтлагдсан элэгдэл	(1,860.95)	(1,908.39)
39303	Бусад биет бус хөрөнгө	6,892.00	6,892.00
3	НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН III=I+II	<u>1,592,430.84</u>	<u>4,252,056.09</u>
4	НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР	<u>8,749.73</u>	<u>7,409.06</u>
41	БОГИНО ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР	8,749.73	7,409.06
413	Өглөг	8,749.73	7,409.06

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

41310	Ажилчидтай холбогдсон өглөг	2,821.38	1,678.90
4136	Бусад өглөг	5,928.35	5,730.16
41361	Байгууллагад төлөх өглөг	5,928.35	5,730.16
5	ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН	<u>1,583,681.12</u>	<u>4,244,647.03</u>
51	Засгийн газрын хувь оролцоо	1,583,681.12	4,244,647.03
511	Засгийн газрын оруулсан капитал /Засгийн газрын сан/ орон нутгийн сан	452,639.92	452,639.92
51101	Өмч: - төрийн	452,639.92	452,639.92
512	Хуримтлагдсан үр дүн	887,289.73	3,548,255.64
51210	Өмнөх үеийн үр дүн	851,262.09	887,289.73
51220	Тайлант үеийн үр дүн	36,027.64	2,660,965.91
51300	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	243,751.47	243,751.47
6	ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН VI=IV+V	<u>1,592,430.84</u>	<u>4,252,056.09</u>

2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлан

/мянган төгрөгөөр/

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх оны гүйцэтгэл	Тайлант оны гүйцэтгэл
1	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)	1,460,258.14	4,266,184.56
11	ТАТВАРЫН ОРЛОГО	510,383.35	515,618.55
110	Орлогын албан татвар	213,739.70	329,357.07
1100	Хувь хүний орлогын албан татвар	243,515.05	365,250.88
110001	Цалин, хөдөлмөрийн хөлс, шагнал, урамшуулал болон тэдгээртэй адилтгах хөдөлмөр эрх	190,985.84	309,929.15
110002	Үйл ажиллагааны орлого	16,354.53	8,529.97
110003	Хөрөнгийн орлого	29,384.68	43,921.05
110004	Хөрөнгө борлуулсны орлого	6,790.00	2,870.71
1101	Хувь хүний орлогын албан татварын буцаан олголт	(29,775.35)	(35,893.80)
110101	Хувь хүний орлогын албан татварын буцаан олголт	(29,775.35)	(35,893.80)
113	Хөрөнгийн албан татвар	13,341.50	8,601.40
113002	Бууны албан татвар	3,855.00	2,130.00
113004	Малд ногдуулах албан татвар	9,486.50	6,471.40
118	Бусад татвар, төлбөр, хураамж	283,302.15	177,660.07
1180	Бусад нийтлэг төлбөр, хураамж	57,136.25	42,160.19
118001	Улсын тэмдэгтийн хураамж	49,856.25	33,716.19
118006	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр	7,280.00	8,444.00
1181	Газрын төлбөр	1,645.52	2,112.10
118101	Газрын төлбөр	1,645.52	2,112.10
1182	Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр	224,520.38	133,387.78
118201	Ойн нөөц ашигласны төлбөр	1,619.66	-
118202	Ан амьтны нөөц ашигласны төлбөр	222,900.72	133,387.78
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	176,421.13	2,884,665.98
120	Нийтлэг татварын бус орлого	176,421.13	2,884,665.98
120002	Хүүгийн орлого	1,431.00	-
120003	Торгуулийн орлого	8,021.00	5,090.23

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

120004	Төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	28,495.46	16,383.08
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	28,495.46	16,383.08
120009	Бусад орлого	72.50	624.05
120017	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого-Үндсэн хөрөнгө	138,401.17	2,775,668.62
120018	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого-Бараа материал	-	86,900.00
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	773,453.66	865,900.03
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	21,121.20	30,567.55
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	8,000.00	10,150.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	13,121.20	20,417.55
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	721,709.10	830,082.20
132006	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт / аймгаас авсан санхүүгийн дэмжлэг/	484,089.00	514,585.10
132007	Орон нутгийн хөгжлийн сангаас санхүүжих	237,620.10	315,497.10
1340	Нийгмийн даатгалын сангийн төсвөөс санхүүжих	30,623.36	5,250.28
134002	Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжих	30,623.36	5,250.28
2	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН	1,283,296.22	1,268,780.70
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	1,283,296.22	1,268,780.70
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	1,216,980.29	1,252,364.50
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	434,950.06	458,023.01
210101	Үндсэн цалин	334,614.29	322,423.08
210102	Нэмэгдэл	54,523.46	121,427.81
210104	Урамшуулал	15,883.34	14,172.12
210105	Гэрээт ажлын хөлс	29,928.98	-
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	52,091.75	57,609.98
210201	Тэтгэврийн даатгал	36,125.46	39,993.22
210202	Тэтгэмжийн даатгал	3,949.33	4,112.97
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	2,919.42	3,371.56
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	830.16	928.19
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	8,267.39	9,204.04
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	370,021.10	37,511.70
210301	Гэрэл, цахилгаан	18,077.20	1,125.00
210302	Түлш, халаалт	350,195.70	36,386.70
210303	Цэвэр, бохир ус	1,748.20	-
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	28,879.30	46,004.07
210401	Бичиг хэрэг	1,353.80	2,686.80
210402	Тээвэр, шатахуун	25,089.30	39,032.37
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	2,326.80	4,250.90
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	109.40	34.00
2105	Нормативт зардал	457.00	-
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	457.00	-
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	6,702.90	1,538.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	100.00	719.50
210604	Урсгал засвар	6,602.90	818.50

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

2107	Томилолт, зочны зардал	2,944.50	5,812.00
210702	Дотоод албан томилолт	2,944.50	5,812.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	2,081.50	34,233.89
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	637.60	32,664.29
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	414.30	-
210803	Даатгалын үйлчилгээ	90.30	180.60
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	168.90	399.80
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	75.00	85.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	393.90	638.70
210807	Газрын төлбөр	37.30	131.00
210808	Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	253.30	134.50
210809	Улсын мэдээллийн маягт хэвлэх, бэлтгэх	10.90	-
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	318,852.17	611,631.85
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	176,667.00	411,803.20
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	773.10	1,531.00
210903	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл, хорогдол	141,412.07	198,297.65
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	66,315.94	16,416.20
2131	Засгийн газрын урсгал шилжүүлэг	29,380.14	-
213101	Засгийн газрын дотоод шилжүүлэг	29,380.14	-
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	36,935.80	16,416.20
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	16,737.30	-
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	20,198.50	15,702.20
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	-	714.00
3	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (3)=(1)-(2)	176,961.92	2,997,403.86
145	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ОРЛОГЫН ДҮН	-	-
225	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ЗАРДЛЫН ДҮН	6,858,657.97	336,437.95
225001	Үндсэн хөрөнгө худалдсаны гарз	-	6,861.11
225010	Үнэ төлбөргүй гарсан зардал-Үндсэн хөрөнгө	6,555,760.43	329,576.84
225011	Үнэ төлбөргүй гарсан зардал-Бараа материал	302,897.54	-
4	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ҮР ДҮН (4)=(145-225)	(6,858,657.97)	(336,437.95)
5	НИЙТ ҮР ДҮН (5)=(3)+(4)	(6,681,696.06)	2,660,965.91

2.3 Аудит хийсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

/мянган төгрөгөөр/

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх оны гүйцэтгэл	Тайлант оны гүйцэтгэл
	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ		
1	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (1)	1,347,536.97	1,446,863.99
11	ТАТВАРЫН ОРЛОГО	510,383.35	515,618.55
110	Орлогын албан татвар	213,739.70	329,357.07
1100	Хувь хүний орлогын албан татвар	243,515.05	365,250.88

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

110001	Цалин, хөдөлмөрийн хөлс, шагнал, урамшуулал болон тэдгээртэй адилтгах хөдөлмөр эрх	190,985.84	309,929.15
110002	Үйл ажиллагааны орлого	16,354.53	8,529.97
110003	Хөрөнгийн орлого	29,384.68	43,921.05
110004	Хөрөнгө борлуулсны орлого	6,790.00	2,870.71
1101	Хувь хүний орлогын албан татварын буцаан олголт	(29,775.35)	(35,893.80)
110101	Хувь хүний орлогын албан татварын буцаан олголт	(29,775.35)	(35,893.80)
113	Хөрөнгийн албан татвар	13,341.50	8,601.40
113002	Бууны албан татвар	3,855.00	2,130.00
113004	Малд ногдуулах албан татвар	9,486.50	6,471.40
118	Бусад татвар, төлбөр, хураамж	283,302.15	177,660.07
1180	Бусад нийтлэг төлбөр, хураамж	57,136.25	42,160.19
118001	Улсын тэмдэгтийн хураамж	49,856.25	33,716.19
118006	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр	7,280.00	8,444.00
1181	Газрын төлбөр	1,645.52	2,112.10
118101	Газрын төлбөр	1,645.52	2,112.10
1182	Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр	224,520.38	133,387.78
118201	Ойн нөөц ашигласны төлбөр	1,619.66	-
118202	Ан амьтны нөөц ашигласны төлбөр	222,900.72	133,387.78
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	63,699.96	65,447.36
120	Нийтлэг татварын бус орлого	63,699.96	65,447.36
120002	Хүүгийн орлого	1,431.00	-
120003	Торгуулийн орлого	8,021.00	5,090.23
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	54,175.46	59,733.08
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	54,175.46	59,733.08
120009	Бусад орлого	72.50	624.05
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	773,453.66	865,798.08
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	21,121.20	30,567.55
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	8,000.00	10,150.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	13,121.20	20,417.55
131106	Төсвийн урамшуулал		
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	721,709.10	830,082.20
132006	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт / аймгаас авсан санхүүгийн дэмжлэг/	484,089.00	514,585.10
132007	Орон нутгийн хөгжлийн сангаас санхүүжих	237,620.10	315,497.10
1340	Нийгмийн даатгалын сангийн төсвөөс санхүүжих	30,623.36	5,148.33
134002	Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжих	30,623.36	5,148.33
2	НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН (2)	1,182,785.12	1,147,207.80
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	1,182,785.12	1,147,207.80
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	1,071,634.50	1,130,791.60
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	431,954.66	459,697.24
210101	Үндсэн цалин	317,474.53	318,392.83
210102	Нэмэгдэл	62,661.90	127,132.29
210104	Урамшуулал	19,969.13	14,172.12

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

210105	Гэрээт ажлын хөлс	31,849.10	-
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	52,265.77	58,059.98
210201	Тэтгэврийн даатгал	35,510.84	39,479.56
210202	Тэтгэмжийн даатгал	4,206.44	4,645.05
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	3,364.97	3,715.86
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	838.82	928.19
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	8,344.71	9,291.32
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	370,231.10	37,511.70
210301	Гэрэл, цахилгаан	18,377.20	1,125.00
210302	Түлш, халаалт	350,105.70	36,386.70
210303	Цэвэр, бохир ус	1,748.20	-
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	28,536.20	43,806.07
210401	Бичиг хэрэг	1,353.80	2,566.80
210402	Тээвэр, шатахуун	24,746.20	36,732.37
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	2,326.80	4,370.90
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	109.40	136.00
2105	Нормативт зардал	457.00	177.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	457.00	177.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	6,702.90	1,608.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	100.00	719.50
210603	Хөдөлмөр хамгааллын хэрэглэл	-	70.00
210604	Урсгал засвар	6,602.90	818.50
2107	Томилолт, зочны зардал	2,944.50	5,812.00
210702	Дотоод албан томилолт	2,944.50	5,812.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	2,081.50	43,033.89
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	637.60	41,464.29
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	414.30	-
210803	Даатгалын үйлчилгээ	90.30	180.60
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	168.90	399.80
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	75.00	85.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	393.90	638.70
210807	Газрын төлбөр	37.30	131.00
210808	Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	253.30	134.50
210809	Улсын мэдээллийн маягт хэвлэх, бэлтгэх	10.90	-
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	176,460.86	481,085.72
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	175,687.76	479,554.72
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	773.10	1,531.00
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	111,150.62	16,416.20
2131	Засгийн газрын урсгал шилжүүлэг	74,214.82	-
213101	Засгийн газрын дотоод шилжүүлэг	74,214.82	-
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	36,935.80	16,416.20
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	16,737.30	-
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	20,198.50	15,702.20

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	-	714.00
3	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (3)=(1)-(2)	<u>164,751.85</u>	<u>299,656.19</u>
4	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (4)	-	-
5	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН (5)	166,256.95	355,475.30
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	166,256.95	355,475.30
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	166,256.95	355,475.30
220001	Барилга байгууламж	-	236,624.87
221001	Их засвар	36,562.93	45,218.21
222001	Тоног төхөөрөмж	101,698.54	-
223001	Бусад хөрөнгө	8,755.69	46,951.96
224001	Стратегийн нөөц хөрөнгө	19,239.80	-
225106	Биет ба биет бус хөрөнгө худалдан авсан зардал	-	26,680.26
6	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (6)=(4)-(5)	<u>(166,256.95)</u>	<u>(355,475.30)</u>
8	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (8)=(3)+(6)+(7)	(1,505.11)	(55,819.11)
9	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	169,101.30	167,596.19
10	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	167,596.19	111,777.09

2.4 Аудит хийсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

/мянган төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	Засгийн газрын оруулсан капитал	Дахин үнэлгээний нөөц	Хуримтлагдсан дүн	Засгийн газрын хувь оролцооний нийт дүн
C01	2022 оны 1-р сарын 1-нээрх үлдэгдэл	1,902,966.38	3,757,685.86	2,638,987.45	8,299,639.69
C02	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	-	-	4,929,998.34	-34,262.51
C03	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	452,639.92	243,751.47	7,568,985.79	8,265,377.17
C07	Тайлант үеийн үр дүн			-6,681,696.06	-6,681,696.06
C08	2022 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	452,639.92	243,751.47	887,289.73	1,583,681.12
D01	2023 оны 1-р сарын 1-нээрх үлдэгдэл	452,639.92	243,751.47	887,289.73	1,583,681.12
D03	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	452,639.92	243,751.47	887,289.73	1,583,681.12
D08	Тайлант үеийн үр дүн			2,660,965.91	2,660,965.91
D09	2023 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	452,639.92	243,751.47	3,548,255.64	4,244,647.03

2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

/мянган төгрөгөөр/

	Үзүүлэлт	Тайлант оны
--	----------	-------------

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

Эдийн засгийн ангилал		Батлагдсан төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл
1	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		
2	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	1,639,637.60	1,457,798.29
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	1,287,632.10	1,120,305.31
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	1,271,929.90	1,103,889.11
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	483,930.20	459,697.24
210101	Үндсэн цалин	324,188.90	318,392.83
210102	Нэмэгдэл	143,425.00	127,132.29
210104	Урамшуулал	16,316.30	14,172.12
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	60,491.30	58,059.98
210201	Тэтгэврийн даатгал	41,134.10	39,479.56
210202	Тэтгэмжийн даатгал	4,839.30	4,645.05
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	3,871.40	3,715.86
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	967.80	928.19
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	9,678.70	9,291.32
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	394,413.50	391,954.10
210301	Гэрэл, цахилгаан	22,894.20	22,067.07
210302	Түлш, халаалт	344,519.30	342,887.03
210303	Цэвэр, бохир ус	27,000.00	27,000.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	34,630.50	34,163.70
210401	Бичиг хэрэг	2,569.00	2,566.80
210402	Тээвэр, шатахуун	27,265.00	27,265.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	4,411.90	4,195.90
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	384.60	136.00
2105	Нормативт зардал	430.00	177.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	430.00	177.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	7,863.20	7,202.20
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	1,098.00	719.50
210603	Хөдөлмөр хамгааллын хэрэглэл	71.00	70.00
210604	Урсгал засвар	6,694.20	6,412.70
2107	Томилолт, зочны зардал	5,812.00	5,812.00
210702	Дотоод албан томилолт	5,812.00	5,812.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	144,071.50	42,899.39
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	141,733.20	41,464.29
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	462.90	-
210803	Даатгалын үйлчилгээ	180.60	180.60
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	399.80	399.80
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	85.00	85.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	998.80	638.70
210807	Газрын төлбөр	131.00	131.00
210808	Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	11.50	-
210809	Улсын мэдээллийн маягт хэвлэх, бэлтгэх	68.70	-

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	140,287.70	103,923.50
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	138,600.00	102,492.50
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	1,687.70	1,431.00
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	15,702.20	16,416.20
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	15,702.20	16,416.20
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	15,702.20	15,702.20
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал		714.00
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	352,005.50	337,492.97
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	352,005.50	337,492.97
220001	Барилга байгууламж	237,073.50	242,624.31
221001	Их засвар	41,915.20	47,916.71
222001	Тоног төхөөрөмж	73,016.80	46,951.96
13	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	1,640,351.60	1,415,868.67
1320	ОРОН НУТГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	1,505,329.70	1,364,784.47
132001	Орон нутгийн төсвөөс	1,189,832.60	1,049,287.37
132007	Орон нутгийн хөгжлийн сангаас санхүүжих	315,497.10	315,497.10
1340	НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	-	-
120004	ТӨСӨВТ БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС	135,021.90	51,084.20
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	108,000.00	51,084.20
1200043	Урьд оны үлдэгдлээс санхүүжих	27,021.90	-
4	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		108,012.83
5	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл		66,083.21
6	ТӨСВИЙН БУСАД МЭДЭЭЛЛИЙН АНГИЛАЛ		
61	БАЙГУУЛЛАГЫН ТОО	7	7
610001	Төсвийн байгууллага	7	7
62	АЖИЛЛАГСАДЫН ТОО	24	24
620001	Удирдах ажилтан	4	4
620002	Гүйцэтгэх ажилтан	11	11
620003	Үйлчлэх ажилтан	9	9
65	ОРОН ТООНЫ МЭДЭЭЛЭЛ	24	24
650001	Төрийн захиргааны албан хаагч (ТЗ)	11	11
650009	Төрийн үйлчилгээний бусад албан хаагч (ТҮ)	9	9
650011	Улс төрийн албан хаагч (УТ)	4	4

2.6 Аудит хийсэн нэмэлт санхүүжилтийн тайлан

/мянган төгрөгөөр/

Дансны код	Үзүүлэлт	Гүйцэтгэл
	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	
I	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	42,885.49
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	42,885.49
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	42,885.49

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

2104	Хангамж, бараа материалын зардал	9,467.37
210402	Тээвэр, шатахуун	9,467.37
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	33,418.12
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	33,318.12
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	100.00
II	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	42,765.49
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	42,765.49
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	3,500.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	10,150.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	29,115.49
131106	Төсвийн урамшуулал	
IV	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (III)=(II)-(I)	(120.00)
	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	120.00
	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	

3. САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА

3.1 Байгууллага, түүний үйл ажиллагаа

Байгууллагын үйл ажиллагааны чиглэл, зорилго, зорилтын талаар

Алтай сумын Засаг даргын ажлын алба нь харьяалах нутаг дэвсгэрийнхээ эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийн стратегийн төлөвлөгөө зохиох, зохицуулах, хяналт шинжилгээ хийх, үнэлж дүгнэх, Засаг даргын бүрэн эрхийг хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулах, ИТХ, Засаг дарга, доод шатны нутгийн захиргааны байгууллагыг шаардлагатай мэдээллээр хангах, хууль тогтоомж, шийдвэрийн хэрэгжилтийг зохион байгуулах чиг үүрэг бүхий байгууллага юм.

Алтай сумын Засаг даргын ажлын алба нь тайлант онд “Удирдлага болон нөөцийн үр ашгийг дээшлүүлж төрийн үйлчилгээний шуурхай байдал чанар хүртээмжийг сайжруулах” зорилго дэвшүүлсэн байна.

Дээрх зорилгын хүрээнд дараах дэд зорилтуудыг тавьж ажиллажээ. Үүнд:

- Төрийн албаны болон холбогдох хууль тогтоомжуудыг ажилдаа мөрдлөг болгож, авлига, ашиг сонирхлын зөрчилд автахгүй байх
- Үйл ажиллагаандаа төрийн албаны стандартыг дагаж мөрдөн, дотоод ажлыг сайжруулах
- Ажлын цагийн ашиглалтыг сайжруулж, иргэдэд үзүүлэх төрийн үйлчилгээний ажлын хөнгөн шуурхай байдлыг хангах
- Байгууллагын санхүүгийн болон бусад үйл ажиллагаанд ил тод байдлыг хангаж ажиллах

3.2 Байгууллагын гадаад, дотоод орчин

Байгууллагын үйл ажиллагаа явуулж буй хууль эрх зүйн орчны талаар

Алтай сумын Засаг дарга нь Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж түүний удирдлагын тухай хууль, Төрийн албаны тухай хууль, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль, Хөдөлмөрийн тухай хууль, Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Шилэн дансны тухай хууль, Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль бусад холбогдох хууль, тогтоомжуудын хүрээнд үйл ажиллагаагаа явуулсан байна.

Тайлант хугацаанд байгууллагын үйл ажиллагаа, санхүү, нягтлан бодох бүртгэлд мөрддөг хууль тогтоомж болон бодлого чиглэлд өөрчлөлт ороогүй байна.

Байгууллагын удирдлагын хэрэгжүүлж буй дотоод хяналтаас төлөвлөлтийн үе шатанд аудитад хамааралтай хяналтыг авч үзэж, гүйцэтгэх үе шатанд хяналтын сорил гүйцэтгэсний үр дүнд дотоод хяналтын үйл ажиллагааны зохион байгуулалт, хэрэгжилт үр нөлөөтэй байна.

Аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Санхүүгийн хяналт, аудитын алба нь тус аймгийн төсөвт байгууллагуудын санхүү, бүртгэлийн үйл ажиллагаанд хяналт тавих чиг үүрэг бүхий байгууллага ба тайлант онд Алтай сумын Засаг даргын харьяа байгууллагуудад хяналт шалгалт хийгдээгүй байна.

Дотоод аудитын чиг үүрэг, түүний гүйцэтгэсэн ажлын талаар ойлголт олж авснаар дотоод аудитын гүйцэтгэсэн ажлыг аудитад ашиглах шаардлагагүй гэж үзлээ.

3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

Санхүүгийн тайланг бүх материаллаг зүйлсийн хувьд холбогдох санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн эсэх талаар аудитор дүгнэлтээ илэрхийлснээр санхүүгийн тайлангийн зорилтот хэрэглэгчдийн зүгээс үзүүлэх итгэл үнэмшлийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд санхүүгийн тайлангийн аудитын зорилго оршино.

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагч нь 2023 оны санхүүгийн тайлан дахь ажил гүйлгээг аккруэл сууриар хөтөлж, нийтлэг зорилготой, үнэн зөв толилуулгын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн байна.

Сангийн сайдын 2023 оны 65 дугаар “Хөтөлбөр батлах тухай” тушаалаар аккруэл суурьт УСНББОУС-ыг нэвтрүүлэх дунд хугацааны хөтөлбөрийг баталсан байна.

Байгууллагын мөрдөж буй нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичгийн талаар

Алтай сумын Засаг даргын тамгын газрын даргын 2018 оны 12 дугаар сарын 23-ны өдрийн А/59 дугаар тушаалаар баталсан Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичгийг нягтлан бодох бүртгэлийн үйл ажиллагаандаа мөрдөж ажилласан байна.

Тус байгууллагын мөрдөж байгаа Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиг нь холбогдох хууль тогтоомж, нягтлан бодох бүртгэлийн стандартад нийцсэн, тус байгууллагын үйл ажиллагааны онцлогт тохирсон байна.

3.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлого, толилуулгад гарсан өөрчлөлтүүд

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайланг Сангийн сайдын 2015 оны 341 дугаар тушаалаар баталсан “Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, тодруулга бэлтгэх заавар”-ын дагуу бэлтгэсэн байна..

Тайлант хугацаанд нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогод өөрчлөлт ороогүй байна.

Тайлант оны жилийн эцсийн санхүүгийн байдлын тайлангаарх нийт хөрөнгийн дүн өмнөх оноос 2,659.6 сая төгрөгөөр буюу 162 хувиар өссөн байна.

Хүснэгт №1. Санхүүгийн байдлын тайлангийн үзүүлэлт

/сая төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өөрчлөлт
Б	1	2	3=2-1
Мөнгөн хөрөнгө	167.60	111.78	(55.82)
Авлага	167.77	205.50	37.73
Бараа материал	26.76	107.28	80.52
Үндсэн хөрөнгө	1,230.31	3,827.50	2,597.19
Нийт хөрөнгө	1,592.43	4,252.06	2,659.63
Өр төлбөр	8.75	7.41	(1.34)
Засгийн газрын хувь оролцоо /Эздийн өмч/	1,583.68	4,244.65	2,660.97
Өр төлбөр ба цэвэр хөрөнгө/өмчийн дүн	1,592.43	4,252.06	2,659.63

Эх сурвалж: Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан

Мөнгөн хөрөнгө, авлага, бараа материал, үндсэн хөрөнгө, өр төлбөр, засгийн газрын хувь оролцоо дансдад өмнөх оны үзүүлэлтээс нөлөө бүхий өөрчлөлт гарсан байна.

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

3.4.1 Мөнгөн хөрөнгө

Мөнгөн хөрөнгийн дансны эцсийн үлдэгдэл 111.8 сая төгрөг болж, оны эхнээс 55.8 сая төгрөгөөр буурсан байна.

Хүснэгт 2. Мөнгөн хөрөнгийн үлдэгдэл

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	/сая төгрөгөөр/
			Өсөлт (+), Бууралт (-)
Кассад байгаа бэлэн мөнгө	-	-	-
Банканд байгаа бэлэн мөнгө	167.60	111.78	-55.8
Төгрөг	167.60	111.78	-55.8
Төрийн сангийн харилцах	167.48	111.78	-55.7
Нэмэлт санхүүжилтийн харилцах	0.12	0	-0.1
Дүн	167.60	111.78	-55.8

Эх сурвалж: Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан

Орон нутгийн ерөнхий орлогын данс 45.7 сая, ОНХС-гийн данс 14.3 сая, Хоршоо хөгжүүлэх сан 51.8 сая төгрөгөийн үлдэгдэлтэй байна.

Аудитын илрүүлэлт:

- Мөнгөн хөрөнгө данстай холбоотой зөрчил гараагүй.

3.5.2 Авлага

Авлага дансны эцсийн үлдэгдэл 205.5 сая төгрөг болж, өмнөх оноос 37.7 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн байна.

Хүснэгт 3. Авлагын үлдэгдэл

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	/сая төгрөгөөр/
			Өсөлт (+), Бууралт (-)
Ажиллагчтай холбогдсон авлага	0	1.0	-
Төлбөртэй үйлчилгээний авлага	0	0.1	-
Зээлийн авлага	167.8	204.4	36.7
Хувь хүмүүст олгосон зээл	167.8	204.4	36.7
Дүн	167.8	205.5	37.7

Эх сурвалж: Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан

Авлагын дансны үлдэгдэл өмнөх оноос 37.7 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн нь сумын Хоршоо хөгжүүлэх сангийн зээлийн авлага 36.7 сая, ажиллагчтай холбоотой авлага 1.0 сая, төлбөртэй үйлчилгээний авлага 0.1 сая төгрөгөөр тус тус нэмэгдсэнтэй холбоотой байна.

Аудитын илрүүлэлт:

- Сумын ТТЗ-ийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд хийсэн аудитаар авлага данстай холбоотой зөрчил гараагүй.
- Сумын ЗДТГ-ын санхүүгийн тайланд хийсэн аудитаар цалингийн урьдчилгааны авлагад тусгаагүй 0.3 сая, цалингаас суутгасан хувь хүний орлогын албан татварыг илүү шилжүүлсэн 0.7 сая төгрөгийн алдааг залруулсан.

3.5.3 Урьдчилгаа

Урьдчилж гарсан зардал дансанд өөрчлөлт ороогүй байна.

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

3.5.4 Бараа материал

Бараа материалын дансны эцсийн үлдэгдэл 107.3 сая төгрөг болж, оны эхнээс 80.5 сая төгрөгөөр өссөн байна.

Хүснэгт 5. Бараа материалын үлдэгдэл

Үзүүлэлт	/сая төгрөгөөр/		
	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)
Түүхий эд материал	14.3	7.5	-6.7
Эм боох материал	14.3	7.5	-6.7
Хангамжийн материал	12.5	99.7	87.2
Аж ахуйн материал	10.5	10.9	0.3
Бусад хангамжийн материал	2.0	88.9	86.9
Дүн	26.8	107.3	80.5

Эх сурвалж: Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан

Бараа материалын данс 80.5 сая төгрөгөөр өссөн нь сумын ЗДТГ 86.9 сая төгрөгийн бусад хангамжийн материалыг үнэ төлбөргүй хүлээн авсантай холбоотой байна.

Аудитын илрүүлэлт:

Бараа материал данстай холбоотой зөрчил гараагүй.

3.5.5 Бусад эргэлтийн хөрөнгө:

Бусад эргэлтийн хөрөнгийн данс оны эхэн ба эцэст үлдэгдэлгүй байна.

3.5.6 Үндсэн хөрөнгө

Үндсэн хөрөнгийн дансны эцсийн үлдэгдэл цэвэр дүнгээр 4,930.1 сая төгрөг болж, өмнөх оноос 2,744.3 сая төгрөгөөр өссөн байна.

Хүснэгт 7. Үндсэн хөрөнгийн үлдэгдэл

Үзүүлэлт	/сая төгрөгөөр/		
	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)
Биет хөрөнгө	2,177.02	4,919.95	2,742.94
Барилга, байгууламж, орон сууц	1172.1	1279.9	107.8
Авто-тээврийн хэрэгсэл	209.3	247.7	38.4
Машин тоног төхөөрөмж(компьютер)	352.9	442.0	89.1
Тавилга, аж ахуйн эд хогшил	43.0	43.4	0.4
Зам, гүүрийн байгууламж	267.70	2,774.92	2507.2
Бусад үндсэн хөрөнгө	131.7	131.7	0.0
Ном	0.4	0.4	0.0
Биет бус хөрөнгө	8.8	10.2	1.4
Программ хангамж	1.9	3.3	1.4
Бусад биет бус хөрөнгө	6.9	6.9	0.0
Дүн	2,185.77	4,930.13	2,744.36

Эх сурвалж: Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан

Үндсэн хөрөнгийн данс 2,744.4 сая төгрөгөөр өссөн нь ЗДТГ-ын төсвийн хөрөнгөөр худалдан авсан хөрөнгө болон аймаг, сумын ОНХС-гийн хөрөнгө оруулалтаар хийгдсэн үнэ төлбөргүй хүлээн авсан хөрөнгөөр нэмэгдсэн байна.

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

Аудитын илрүүлэлт:

- Үндсэн хөрөнгө данстай холбоотой зөрчил гараагүй.

3.5.7 Өр төлбөр

Нийт өр төлбөрийн данс оны эцэст 7.4 сая төгрөг болж, 1.3 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн байна.

Хүснэгт 8. Нийт өр төлбөрийн үлдэгдэл

Үзүүлэлт	/ сая төгрөгөөр /		
	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)
Өглөг	2.8	1.7	(1.1)
Ажилчидтай холбогдсон өглөг	2.8	1.7	(1.1)
Бусад өглөг	5.9	5.7	-0.2
Байгууллагад төлөх өглөг	5.9	5.7	-0.2
Дүн	8.7	7.4	-1.3

Эх сурвалж: Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан

Ажилчидтай холбоотой 2.8 сая төгрөгийн хувь хүний орлогын албан татварын өглөгийг барагдуулж, оны эцэст нийгмийн даатгалын шимтгэлд 1.7 сая төгрөгийн өртэй гарсан ба байгууллагад төлөх 5.9 сая төгрөгийн өр төлбөр 0.2 сая төгрөгөөр буурсан байна.

Аудитын илрүүлэлт:

- Сумын ТТЗ-ийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд хийсэн аудитаар өр төлбөр данстай холбоотой зөрчил гараагүй.
- Сумын ЗДТГ-ын санхүүгийн тайланд хийсэн аудитаар нийгмийн даатгалын шимтгэлийн өрийг зөрүүтэй тусгасан 0.3 сая төгрөгийн алдааг залруулсан.

3.5.10 Засгийн газрын хувь оролцоо

Засгийн газрын хувь оролцоо дансны эцсийн үлдэгдэл 4,244.6 сая төгрөг болж, тайлант оны үр дүнгийн хэмжээгээр 2,660.9 сая төгрөгөөр өссөн байна.

Хүснэгт 9. Засгийн газрын хувь оролцоо

Үзүүлэлт	/ сая төгрөгөөр /		
	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)
Засгийн газрын оруулсан капитал /Засгийн газрын сан/ орон нутгийн сан	452.6	452.6	0.0
Хуримтлагдсан үр дүн	887.29	3,548.26	2,660.97
Өмнөх үеийн үр дүн	851.26	887.29	36.03
Тайлант үеийн үр дүн	36.03	2,660.97	2,624.94
Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	243.75	243.75	0.00
Дүн	1,583.7	4,244.6	2,660.97

Эх сурвалж: Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан

3.5 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д заасны дагуу төсвийг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, тайлагнахад эрх бүхий байгууллага, төсвийн захирагч нь тус хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д заасан төсвийн зарчмыг мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

3.5.1 Төсвийн төлөвлөлт

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

Алтай сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн хэрэгжүүлэх 8 хөтөлбөрт зориулан нийтдээ 1,640.3 сая төгрөгийн төсөв батлагдсанаас 1,288.3 сая төгрөгийг урсгал зардалд, 352.0 сая төгрөгийг хөрөнгийн зардалд зарцуулахаар батлагджээ.

Нийт зардлын 514.6 сая төгрөгийг улсын төсвийн санхүүгийн дэмжлэгээр, 675.2 сая төгрөгийг сумын орон нутгийн төсвийн орлогоос, 315.5 сая төгрөгийг Орон нутгийн хөгжлийн сангаас санхүүжүүлэхээр, 108.0 сая төгрөгийг үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос бүрдүүлэн, 27.0 сая төгрөгийг урьд оны үлдэгдлээс санхүүжүүлэхээр төлөвлөжээ.

3.5.2 Төсвийн гүйцэтгэл

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагч нь 2023 онд гүйцэтгэлээр нийтдээ 1415.9 сая төгрөгийн санхүүжилтийн орлого бүрдүүлснээс улсын төсвөөс 514.6 сая төгрөгийн санхүүгийн дэмжлэг авч, сумын орон нутгийн төсвөөс 534.7 сая төгрөгийн, Орон нутгийн хөгжлийн сангаас 315.5 сая төгрөгийн санхүүжилт хүлээн авч, үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос 51.1 сая төгрөгийн орлого бүрдүүлж, урьд оны үлдэгдлээс 41.9 сая төгрөгийг зарцуулсан байна.

Орон нутгийн төсвөөс авахаар төлөвлөсөн санхүүжилтээс 140.5 сая төгрөгийг дутуу авч, оны эцэст орон нутгийн төсвөөс авсан санхүүжилтээс 26.0 сая төгрөгийг төвлөрүүлсэн байна.

Хоршоо хөгжүүлэх сангаас орох үндсэн үйл ажиллагааны орлогыг 108.0 сая төгрөгөөр төлөвлөснөөс 51.1 сая төгрөг оруулж, 56.9 сая төгрөгөөр тасарсан байна.

Төсвийн нийт зардлын гүйцэтгэл 1,457.8 сая төгрөг буюу 89 хувьтай байгаа нь дутуу авсан санхүүжилт болон төвлөрүүлэх шилжүүлэг, тасарсан орлого, эхний үлдэгдлээс зарцуулсантай холбоотой байна.

Аудитын илрүүлэлт

- *Сумын ТТЗ-ийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд хийсэн аудитаар зөрчил гараагүй.*
- *Сумын ЗДТГ-ын санхүүгийн тайланд хийсэн аудитаар батлагдсан төлөвлөгөөг 1.0 мянган төгрөгөөр, санхүүжих эх үүсвэрийг 102.8 сая төгрөгөөр дутуу, төсвийн гүйцэтгэлийг 18.9 сая, санхүүжих эх үүсвэрийг 25.9 сая төгрөгөөр илүү тайлагнасан алдааг залруулсан.*
- *Сумын ЗДТГ-ын санхүүгийн тайланд хийсэн аудитаар цалингийн зардлаас илүү шилжүүлсэн 1.3 сая төгрөгийн хувь хүний орлогын албан татварын тооцооноос газрын төлбөрийн 578.5 мянган төгрөгийг төлсөн зөрчлийг давтан гаргахгүй байх талаар зөвлөмж өгсөн.*

Сумын орон нутгийн төсвийн орлогын талаар:

Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос 51.1 сая төгрөгийн орлого бүрдүүлсэн нь Хоршоо хөгжүүлэх сангийн зээлийн эргэн төлөлтөөс орсон орлого байна.

Аймгийн ИТХ-ын 2022 оны “Орон нутгийн төсөв батлах тухай” 132 дугаар тогтоолоор Алтай сумын 2023 оны орон нутгийн төсвийн орлогын төлөвлөгөөг 604.0 сая төгрөгөөр баталж, Аймгийн ИТХ-ын хуралдааны “2022 оны төсөвт тодотгол хийх тухай” 2023 оны 192 дугаар тодотголоор 4.8 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлж 608.8 сая төгрөгөөр тодотгож баталсан байна.

Сумын ИТХ-ын 2022 оны 53 дугаар тогтоолоор 2023 орлогын төлөвлөгөөг 604.0 сая төгрөгөөр баталсан бол сумын ИТХ-ын 2023 оны 61 дүгээр тогтоолоор 2023 орлогын төлөвлөгөөг анх баталснаас 21.2 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлж 625.2 сая төгрөгөөр тодотгож баталсан байна.

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

3	Хоршоог хөгжүүлэх сан	108.00	80.48	(27.52)	75%
4	ОНХСан	352.01	337.49	(14.51)	96%
	Орон нутгийн дүн	1,278.36	1,097.76	(180.59)	86%
1	Ерөнхий боловсролын 1-р сургууль	226.31	224.35	(1.96)	99%
2	Ерөнхий боловсролын 2-р сургууль	21.41	21.41	-	100%
3	Хүүхдийн цэцэрлэг	48.11	48.11	-	100%
4	Соёлын төв	32.52	32.52	-	100%
5	Эрүүл мэндийн төв	33.63	33.63	-	100%
	Тусгай шилжүүлгийн дүн	362.00	360.04	(1.96)	99%
	Нийт дүн	1,640.35	1,457.80	(182.55)	89%

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагч нь 2023 онд нийт 1,640.4 сая төгрөгийн батлагдсан төсвөөр үйл ажиллагаа явуулж, гүйцэтгэлээр 1,457.8 сая төгрөгийн төсвийг зарцуулж 88.9 хувийн гүйцэтгэлтэй гарсан байна. Үүнд: Сумын ИТХ 9.8 сая, ЗДТГ 128.7 сая, Хоршоог хөгжүүлэх сан 27.5 сая, Орон нутгийн хөгжлийн сан 14.5 сая төгрөгөөр төлөвлөснөөс бага гүйцэтгэлтэй гарсан байна.

Сумын ЗДТГ 716.5 сая төгрөгийн батлагдсан төсвөөр үйл ажиллагаа явуулж, гүйцэтгэлээр 587.8 сая төгрөгийн санхүүжилт авч төсвийн нийт зардлын гүйцэтгэл 82 хувийн гүйцэтгэлтэй гарсан байна.

Энэ нь орон нутгийн төсвөөс 128.7 сая төгрөгийн санхүүжилтийг дутуу олгож, авсан санхүүжилтээс 25.9 сая төгрөгийг төсөвт төвлөрүүлсэнтэй холбоотой байна.

Сумын ИТХ 101.9 сая төгрөгийн батлагдсан төсвөөр үйл ажиллагаа явуулж, гүйцэтгэлээр 91.9 сая төгрөгийн санхүүжилт авч төсвийн нийт зардлын гүйцэтгэл 90 хувийн гүйцэтгэлтэй гарсан байна.

Сумын Орон нутгийн хөгжлийн сан төлөвлөснөөс бага гүйцэтгэлтэй гарсан нь зарцуулалттай холбоотой. Хоршоог хөгжүүлэх сан төлөвлөснөөс бага гүйцэтгэлтэй гарсан нь зээлийн эргэн төлөлтөөс орсон орлогын гүйцэтгэлтэй холбоотой байна.

Ерөнхий боловсролын сургуулийн төсвийн гүйцэтгэл 99 хувийн гүйцэтгэлтэй гарсан нь орон нутгийн төсвөөс авах санхүүжилтээ 1.9 сая төгрөгөөр дутуу авсантай холбоотой байна.

Батлагдсан төсөв, гүйцэтгэл, түүний хэтрэлт, хэмнэлтийг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.5-д харуулав.

3.5.3 Нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.2-т нэмэлт төсөв, түүнтэй холбогдсон үйл ажиллагаа нь төсвийн нэгэн адил санхүүгийн болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн бүрэлдэхүүн хэсэг байна гэж заасны дагуу байгууллага нэмэлт санхүүжилтийн тайлан гаргах үүрэгтэй.

Тайлант онд ИТХ-ын нэмэлт санхүүжилтийн дансанд засаг даргын нөөц хөрөнгө, түүнтэй адилтгах ангилалдаагүй нөөц хөрөнгөөс 3.5 сая, сумын ЗДТГ-ын нэмэлт санхүүжилтийн дансанд дээд шатны төсвийн захирагчийн төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчийн төсөвт хуваарилсан хөрөнгөөс 10.2 сая, төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлогоос 29.1 сая төгрөгийн нийтдээ 42.8 сая төгрөгийн нэмэлт санхүүжилт авч оны эхний үлдэгдэлд байсан 0.1 сая төгрөг, нийт 42.9 сая төгрөгийн нэмэлт төсөв авсан байна. Үүнээс: Тээвэр шатахууны зардалд 9.5 сая, бараа үйлчилгээний бусад зардалд 33.3 сая, хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх зардалд 0.1 сая төгрөгийг зарцуулсан байна.

Нэмэлт төсвийн гүйцэтгэл, орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.6-д харуулав.

3.5.4 Төсөл хөтөлбөрийн үе шат, хүрэх үр дүн

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагч нь 2023 онд төсөл хөтөлбөр хэрэгжүүлээгүй байна.

4. АУДИТЫН ТАЙЛАН

4.1 Ерөнхий зүйл

Төрийн аудитын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1-д “Төрийн аудитын байгууллага аудитын дүнд үндэслэн дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргана” гэж заасны дагуу Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайланг танилцуулж байна.

Аудитын тайланд аудит хийгдэх байгууллага, түүний орчин, аудитад хамааралтай дотоод хяналт, нягтлан бодох бүртгэл, санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал, аудитаар илрүүлсэн буруу илэрхийлэл, түүнийг шийдвэрлэсэн байдал, дараагийн аудитаар анхаарах асуудал болон аудиторын дүгнэлт, дүгнэлтийн үндэслэлийг хураангуйлан толилуулав.

Аудитыг аймаг дахь Төрийн аудитын газрын ахлах аудитор Д.Назгүл гүйцэтгэж, хяналтыг аудитын менежер Х.Женисбек, дарга, тэргүүлэх аудитор Ж.Айгүл нар тус тус хэрэгжүүлсэн.

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны санхүүгийн тайланг 2024 оны 3 дүгээр сарын 01-ний өдрийн 25 дугаартай албан бичгээр ирүүлсэн байна.

4.2 Материаллаг байдал

Төлөвлөлтийн болон гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг АДБОУС 2320 дагуу тодорхойлсон бөгөөд материаллаг байдлын суурь үзүүлэлтээр нийт зардлыг сонгож, материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдэлийг дунд гэж үнэллээ.

Төлөвлөлтийн материаллаг байдлыг Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн нийт зардал 8,149.6 сая төгрөгөөс 1 хувиар буюу 81.5 сая төгрөгөөр тогтоосон.

Гүйцэтгэх үе шатанд Алтай сумын ТТЗ-ийн 2023 оны нэгтгэсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн нийт зардал 1,268.8 сая төгрөгөөс 1 хувиар тооцоход материаллаг байдлын түвшин 12.7 сая төгрөг байна

Энэ нь төлөвлөлтийн үе шатанд төлөвлөсөн материаллаг байдлын түвшнээс 68.8 сая төгрөгөөр бага байгаа тул материаллаг байдлын түвшинг аудитын явцад дахин хянаж гүйцэтгэлийн үе шатанд 12.7 сая төгрөгөөр шинэчлэн тогтоов.

4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт

Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль хэрэгжиж эхэлсэнтэй холбоотойгоор сумын төсөв байгууллагууд Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль хэрэгжиж эхэлсэнтэй батлагдсан төсөвтөө багтаан үйл ажиллагаа явуулсан байна.

Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилтийг шалгах асуудлын хүрээнд үйл ажиллагаатай хамааралтай 5 шалгуурт алдаа, зөрчил илрээгүй байна.

4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

АДБОУС 4000.16-д нийцлийн аудитыг санхүүгийн тайлангийн аудиттай хослуулан хийх тохиолдолд аудитор аль стандартыг дагаж мөрдөхийг үнэлэх, нийцлийн асуудлын талаарх БӨА-2024/01/НА-СТА-ТТЗ

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

дүгнэлтийг санхүүгийн тайланд өгөх аудиторын дүгнэлтээс тусад нь салгах хэрэгтэй гэж заасан байна.

4.4.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт

Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор баталсан “Шилэн дансны цахим хуудсанд тавих мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох журам”-ын заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд холбогдох мэдээллийг оруулсан байх үүрэгтэй.

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн Шилэн дансны мэдээллээс программд орсон мэдээллүүдийн хэрэгжилтийг шалгахад мэдээллүүдийг бүрэн оруулсан байна. Шилэн дансанд мэдээлсэн байдлын хэрэгжилтийн хувь 100% байна.

Нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдлийн түвшинд хэрэгжүүлсэн горим сорилд үндэслэн шилэн дансанд байршуулсан мэдээлэл нь шилэн дансны тухай хууль тогтоомжийн холбогдох заалттай нийцсэн гэж дүгнэлээ.

Аудитын илрүүлэлт:

- *Сумын ТТЗ-ийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд хийсэн аудитаар шилэн данстай холбоотой зөрчил гараагүй.*
- *Сумын ЗДТГ-ын санхүүгийн тайланд хийсэн аудитаар өмнөх оны аудитаар шилэн данстай холбоотой илэрсэн зөрчлийг арилгах талаар өгсөн албан шаардлагыг хэрэгжүүлээгүй, тайлант онд зөрчлийг давтан гаргасан тул нягтлан бодогчид хариуцлага тооцуулах албан шаардлага өгөгдсөн байна..*

4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт

4.5.1 Завсрын аудитын талаар

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчид завсрын аудит хийгдээгүй.

4.5.2 Өмнөх аудитын мөрөөр авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний үр дүн

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн өмнөх оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар алдаа зөрчил гараагүй боловч аймгийн Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2022 оны нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитаар бүх сумын Засаг дарга нарт малын татварын төлөвлөлт, бүрдүүлэлтийн талаар “Малын татвараас орох орлогыг үндэслэлтэй төлөвлөж, сумын ИТХ-аар батлуулж, орлогыг сумын төсвийн орлогод бүрэн төвлөрүүлж ажиллах” зөвлөмж өгсөн.

Зөвлөмжийг хэрэгжилтийг шалгахад Алтай сумын ИТХ-ын 2023 оны 07 дугаар сарын 21-ний өдрийн “Алтай сумын 2023 оны тодотгосон төсөв батлах тухай” 61 дүгээр тогтоолоор малын татварын орлогыг 9.5 сая төгрөгөөр төлөвлөж, 6.5 сая төгрөгийн орлого төвлөрүүлсэн байна.

4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал

Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал гараагүй байна.

5. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ

Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд харьяа 2 төсвийн байгууллага, 2 тусгай сан болон сумын төрийн сан, эргэлтийн эмийн сангуудын санхүүгийн тайлан нэгтгэгдсэнээс 1 байгууллагад дүгнэлт гаргаж, 1 байгууллага, 2 сангийн санхүүгийн тайланг түүвэрт хамруулсан.

Ерөнхий боловсролын 1 ба 2 дугаар сургууль, Хүүхдийн цэцэрлэг, Соёлын төв, Эрүүл мэндийн төвд орон нутгийн төсвөөс олгосон тогтмол зардлын санхүүжилтийг нэгтгэлд хамруулсан байна.

Аудитад хамрагдсан харьяа байгууллагуудаас Засаг даргын тамгын газрын санхүүгийн тайланд “Өөрчлөлтгүй” дүгнэлт өгсөн. Сумын ИТХ, Орон нутгийн хөгжлийн сан, Сум хөгжүүлэх сан, Эргэлтийн эмийн сангийн санхүүгийн тайланг түүвэрт хамруулж үзсэн.

Харьяа байгууллагуудын санхүүгийн тайланд хийсэн аудитаар нийт 239.9 сая төгрөгийн алдаа, зөрчил илэрснээс 148.9 сая төгрөгийн залруулга хийгдэж, 0.5 сая төгрөгийн зөрчилд зөвлөмж өгөгдөж, 90.3 сая төгрөгийн зөрчилд нэг ажилтанд хариуцлага тооцуулах албан шаардлага өгөгдсөн байна.

Хүснэгт №5: Төсөвт байгууллагуудын алдаа зөрчлийн нэгтгэл /сая төгрөгөөр/

Д/Д	Аудитад хамрагдсан байгууллагын нэр	Нийт алдаа, зөрчлийн дүн		Үүнээс							
				Залруулга		Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж	
		Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
1	Алтай сумын ЗДТГ	9	239.7	7	148.9			1	90.3	1	0.5
2	Алтай сумын ИТХ										
3	Алтай сумын ОНХС										
4	Алтай сумын ХХС										
	Дүн	9	239.7	7	148.9	0	0	1	90.3	1	0.5

Эх сурвалж: Аудитын зөрчлийн мэдээ

Санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн залруулга

Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн санхүүгийн тайланд залруулга хийгдээгүй.

Аудитаар зөрчил¹ илрээгүй.

1. Төлбөрийн акт

Акт тогтоогдоогүй.

5.2 Албан шаардлага

Албан шаардлага өгөгдөөгүй.

5.3 Зөвлөмж

¹ Хүчин төгөлдөр үйлчилж буй хууль тогтоомжид харшлах байгууллага, түүний удирдлага, байгууллагад ажилладаг бусад хувь хүний санаатай болон санамсаргүй үйлдэл, эс үйлдэл.

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

Зөвлөмж өгөгдөөгүй.

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан холбогдох ажилтнуудад талархал илэрхийлье.

6. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ

Санхүүгийн тайлангийн аудитын алдааны нэгтгэл

Алдааны товч утга	Нийт алдаа		Мэдээллийг тусгахгүй орхигдуулсан		Буруу тусган илэрхийлсэн		Үүнээс				Зөвлөмж	
							Залруулсан		Залруулаагүй			
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
Дүн												

Санхүүгийн тайлангийн аудитын зөрчлийн нэгтгэл

Зөрчлийн товч утга	Нийт зөрчил		Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж		Хариуцлага тооцуулах албан шаардлага		Хууль, хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн асуудал	
									Тоо	Дүн		
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Албан тушаалтны тоо	Тоо	Дүн
Дүн												

Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

Зөрчлийн товч утга	Нийт зөрчил		Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой зөрчил								
Дүн								
Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль тогтоомжтой холбоотой зөрчил								
Дүн								
Нийт дүн								